

Kommunfullmäktige

Svar på interpellation av Christina Ståldal m fl (NL) angående läget i Nackas skolbibliotek

Jag har fått följande frågor om skolbiblioteken i Nacka:

Hur stor andel av kommunens högstadieskolor och gymnasier (oavsett om de är fristående eller kommunala) har skolbibliotek med anställd personal, 20 tim eller mera?

Hur stort är bok-/mediaanslaget per elev och år (t ex 2017) i alla skolor i kommunen (oavsett om de är fristående eller kommunala)?

Hur är lokalernas storlek och utformning/inredning i alla skolor i kommunen (oavsett om de är fristående eller kommunala)?

Används skolbiblioteken som en integrerad del av undervisningen i samarbete med lärarna och som ett stöd för läroplanen?

På vilket sätt kontrollerar kommunen att lagen om skolbibliotek och deras standard efterlevs i Nackas skolor?

Mitt svar är följande:

Bakgrund om lagstiftning om skolbibliotek

När det gäller skolbibliotek så ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.¹ Till skillnad från tidigare gäller kravet på att elever ska ha tillgång till skolbibliotek nu för fler skolformer samt såväl för offentliga som fristående skolor.

Skolbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet, och det finns därför bestämmelser i bibliotekslagen som omfattar skolbibliotek. Där framgår att bibliotek ska verka

¹ Denna sammanfattning baseras på faktablad från Skolverket och från Skolinspektionen.

för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Vidare framgår att litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt ska främjas.

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek, men i förarbetena till lagen förklaras att man vanligtvis brukar avse "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande."

Skolinspektionen har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning, men det finns inget angivet i skollagen eller dess förarbeten om skolbibliotekets personal. Inte heller bibliotekslagen innehåller några bestämmelser som ställer krav på att det ska finnas en skolbibliotekarie.

Vad som avses med begreppet "tillgång till" skolbibliotek

Enligt förarbetena till skollagen måste tillgången till skolbibliotek kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. Som exempel anges att en liten skola i glesbygd eller en nystartad skola med få elever kan ha helt andra förutsättningar och behov av lösningar än en storstadsskola. Det är skolans huvudman som avgör hur elevernas tillgång till skolbibliotek ska lösas. Anordnandet av skolbibliotek kan alltså se olika ut utifrån varje skolas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Organisationen av skolbiblioteksverksamheten ska med andra ord vara flexibel.

Exempel från Nacka

Den kommunala skolhuvudmannen Valfärd skola arbetar med sina skolbibliotek och 14 skolor är med och tar del av statsbidraget för personalförstärkning av skolbiblioteken. Syftet är att skolbiblioteken ska vara en resurs i undervisningen, och samtliga högstadieskolor och gymnasieskolor har anställda i skolbibliotek.

Ett mycket positivt exempel är Nacka gymnasiums skolbibliotek som lyfts fram som ett skolbibliotek i världsklass. Sex år i rad har skolan vunnit DIK:s (fackförbund för anställda inom kultur och kommunikation) pris Årets skolbibliotek. Med anledning av sitt goda rykte kommer biblioteket att ingå i ett forskningsprojekt där KTH och Södertörns högskola deltar.

Till hösten inleds ett projekt utifrån Valfärd skolas satsning om språket i undervisningen som inkluderar samtliga skolbibliotek. Projektet har fått inspiration från Kanada och bibliotekens roll där, men också från arbetet på Nacka gymnasium och från biblioteksmässan. Syftet är att arbeta med kvalitativ utveckling av skolbiblioteken som en nod i undervisningen.

Kompetensen hos bibliotekarierna varierar och den kommunala huvudmannen rapporterar att det är svårt att få tag i personal som har en utbildning inom biblioteksvetenskap. De flesta av de anställda i skolbiblioteken har därför en anställning som lärare och en del av sin tjänst i biblioteket.

Svar på frågorna i interpellationen

1. Hur stor andel av kommunens högstadieskolor och gymnasier (oavsett om de är fristående eller kommunala) har skolbibliotek med anställd personal, 20 tim eller mera?

Frågan är svår att besvara då det ser olika ut på olika skolor och utbildningsnämnden samlar inte in statistik på denna nivå, och det finns inget angivet i skollagen eller dess förarbeten om skolbibliotekets personal. Inte heller bibliotekslagen innehåller några bestämmelser som ställer krav på att det ska finnas en skolbibliotekarie. Den statliga myndigheten Skolinspektionen ansvarar för kvalitetsgranskning av både fristående och kommunala skolhuvudmän, och att dessa huvudmän följer lagar och förordningar.

2. Hur stort är bok-/mediaanslaget per elev och år (t ex 2017) i alla skolor i kommunen (oavsett om de är fristående eller kommunala)?

I Nackas styrmodell ingår att föra ut så mycket ansvar och befogenheter så långt ut i verksamheten som möjligt, och skolornas finansiering kommer därmed till i princip 100 procent från den skolpeng som varje elev tar med sig till den skola som man väljer. Utbildningsnämnden avgör inte hur de olika skolenheterna fördelar sin budget mellan t ex undervisning, läromedel och skolmat utan det är rektors ansvar.

3. Hur är lokalernas storlek och utformning/inredning i alla skolor i kommunen (oavsett om de är fristående eller kommunala)?

Det är skolans huvudman som avgör hur elevernas tillgång till skolbibliotek ska lösas. Anordnandet av skolbibliotek kan alltså se olika ut utifrån varje skolas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Av läroplanerna framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans arbetsmiljö. Den ska "utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel."

4. Används skolbiblioteken som en integrerad del av undervisningen i samarbete med lärarna och som ett stöd för läroplanen?

I Nacka finns ett stort antal grundskolor och gymnasieskolor och det säger sig självt att det finns olika sätt att arbeta på dessa skolor. Det kan dock konstateras att den kommunala huvudmannen Välfärd skola har satt särskilda mål kring läs- och språkutveckling och att det sker ett utvecklingsarbete för att ytterligare stärka skolbibliotekens roll.

5. På vilket sätt kontrollerar kommunen att lagen om skolbibliotek och deras standard efterlevs i Nackas skolor?

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek, och det finns inget angivet i skollagen eller dess förarbeten om skolbibliotekets personal. Inte heller bibliotekslagen innehåller några bestämmelser som ställer krav på att det ska finnas en skolbibliotekarie.

Mot denna bakgrund sker utbildningsnämndens uppföljning av kvalitet med fokus på elevernas övergripande måluppfyllelse snarare än detaljerade kontroller av lokaler såsom skolbibliotek eller musiksalar. Flera huvudmän har fokus på elevernas läs- och språkutveckling och utbildningsnämnden följer kunskapsutvecklingen noga. Utbildningsnämnden har t ex undersökt hur elevernas kunskaper på samtliga skolor har utvecklats över tid och kunnat se att i ämnet svenska finns en mycket god progression mellan årskurserna 6 och 9, och vi kan konstatera att resultaten är bland de bästa i landet gällande andelen elever som får minst godkänt i alla ämnen och andelen elever som blir behöriga till gymnasiet.

Tobias Nässén
Utbildningsnämndens ordförande